

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ב, 2022
מספר השאלון: 11281
נספחים: נספח 1 — מאמרים
נספח 2 — דף עזר לנבחן

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון	—	הבנה והבעה	—	50 נקודות
חלק שני	—	לשון	—	50 נקודות

פרק א: שם המספר ואותיות השימוש

פרק ב: תחביר
פרק ג: מערכת הצורות
יש לבחור באחד הפרקים

סך הכול — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (נספח 2).

ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.

שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

חלק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את המאמרים 1–3 שבנספח 1 המצורף, וענה על כל השאלות 1–6 שלפניך.

הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. במאמר 1 בפסקה א מובאות דוגמאות לפעולות שנקטו נשים אקטיביסטיות כנגד עוולות חברתיות או סביבתיות. ציין מהי העוולה החברתית או הסביבתית העולה מכל אחת מן הדוגמאות שבפסקה א. (6 נקודות)

רוזה פארקס

ג'וליה לוריין היל

דפני לוף

2. כתוב על פי מאמר 1 מהי מטרת האקטיביזם, וציין שני מאפיינים עיקריים של האקטיביזם. (6 נקודות)

3. לפניך שלטי מחאה.

- על פי הפסקה האחרונה במאמר 1, כתוב מהו הרעיון שבא לידי ביטוי בשלטים אלה. (4 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

4. במאמר 2 בפסקה ד הכותבת מציגה טענה של אחרים.

א. כתוב מהי טענת האחרים. (4 נקודות)

ב. מהי עמדתה של כותבת מאמר 2 בנוגע לטענת האחרים? הקף את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

I. היא אינה מסכימה עם הטענה ומפריכה אותה.

II. היא מסכימה שעשויה להיות אמת בטענה ומציעה פתרון.

III. היא מציגה טענת נגד לטענת האחרים.

IV. היא מתעלמת לחלוטין מטענת האחרים.

5. במאמר 2, בפסקה האחרונה הכותבת משווה את האקטיביזם לריצת מרתון.

הסבר את הדמיון בין אקטיביזם ובין ריצת מרתון. (4 נקודות)

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

6. מטלת כתיבה (24 נקודות)

במסגרת מטלה בשיעור אזרחות נתבקשת לכתוב סקירה בנושא "חינוך לאקטיביזם".

בסקירה הצג את חשיבות החינוך לאקטיביזם ואת הפעולות החינוכיות שהמבוגרים צריכים לנקוט כדי לעודד אקטיביזם

בקרב בני הנוער. התבסס על **מאמרים 2 ו-3**.

הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).

כתוב בהיקף של 100–200 מילים. השתמש בעמוד זה לכתיבת טיוטה, ואת הסקירה כתוב בעמודים 7–8.

טיוטה

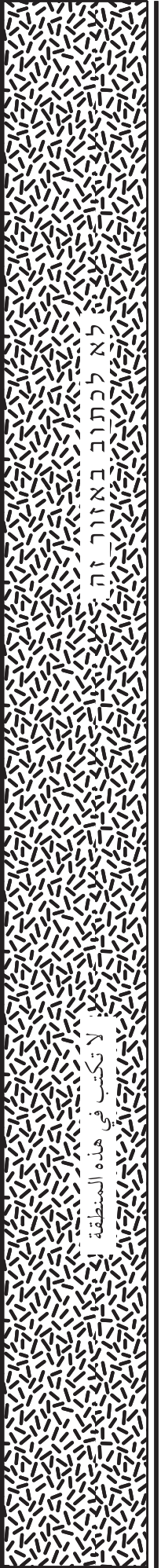
Blank lined area for writing the essay draft.

لا تكتب في هذه المنطقة : لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

Lined writing area for the student's response.

שים לב: שאלה 7 בעמוד הבא.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב–ג.

פרק א: שם המספר ואותיות השימוש – חובה (10 נקודות)

בפרק זה ענה על שאלה 7.

7. לפניך משפטים ובהם מספרים מודגשים וכן אפשרויות להגיית שם המספר. כתוב במילים את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד), והקף את הצורה הנכונה מבין האפשרויות להגיית שם המספר.

- אם תחפשו ב"גוגל" את הביטוי "מחאה חברתית" תקבלו **83,000** תוצאות העוסקות בעיקר במחאות חברתיות בישראל.
- אחת מן המחאות החברתיות הגדולות שהיו בישראל מכונה "מחאת האוהלים". מחאה זו החלה ב**אַרְבַּע עֶשְׂרֵה / אַרְבַּעַת עֶשְׂרִים** ביולי בשנת **2011**.
- ב**עֶשֶׂר / עֶשְׂרֵת** השנים שחלפו מאז הייתה המחאה החברתית בקיץ 2011, ניסו בישראל לחולל מחאות חברתיות בסדר גודל דומה, אך נדמה שלא הצליחו.
- בסקר שהשתתפו בו **שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וְאַרְבַּעַת / שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע** נשים וגברים בני **שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה / שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה** ויותר, נמצא כי רוב הישראלים חושבים ש"מחאת האוהלים" נכשלה, אולם **71** אחוזים מן הציבור סבורים כי מחאה ציבורית יכולה להשפיע על מדיניות הממשלה.
- האינטרנט הוא כלי יעיל לקידום מחאה פוליטית. **שְׁלוֹשָׁה / שְׁלוֹשׁ** מיתרונותיו העיקריים הם: ביטול גבולות פיזיים, יצירת קהילות חברתיות וקידום זהות קולקטיבית. בישראל אחוז המשתמשים באינטרנט גבוה פי **4** מבחלק ממדינות אפריקה.
- החלטת האקדמיה ללשון העברית שהמילה "פְּעִילָן" תהיה החלופה העברית למילה "אקטיביסט" התפרסמה בגיליון מספר **מֵאָה וְשָׁתַיִם עֶשְׂרֵה / מֵאָה וְשָׁנַיִם עֶשְׂרִים / מֵאָה וְשָׁנַיִם עֶשְׂרִים / מֵאָה וְשָׁתַיִם עֶשְׂרֵה** של ידיעון האקדמיה ללשון העברית.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 8-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

8. א. לפניך משפט מורכב.

אם תקראו תגוביות על כתבות שעוסקות באקטיביסטים צעירים, ייתכן שתיתקלו בביקורת שלילית

על האקטיביסטים.

תחם את הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.

ב. לפניך משפט פשוט.

האקטיביסטים נעזרים באמצעי התקשורת לקידום המסרים שלהם.

נתח את המשפט: ציין מעל כל אחת מן המילים בו את התפקיד התחבירי שלה.

ג. לפניך משפט איחוי.

בשנים האחרונות התפתח האינטרנט, ולכן אנו נחשפים לחוסר השוויון ברחבי העולם.

המר את המשפט במשפט פשוט, ושמור על הקשר הלוגי שבמשפט הנתון.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

9. א. לפניך שלושה משפטים.

- I. הדוגמה האישית היא דרך טובה לטיפוח אקטיביזם.
- II. העלאת המודעות לבעיות יכולה להתבטא בעידוד ילדים להשתתפות בהפגנות.
- III. רוזה פארקס נהפכה לסמל במאבק לשוויון בין שחורים ללבנים בארצות הברית.

- (1) מתח קו מתחת לכל הנשואים במשפטים.
- (2) ציין את מספר המשפט שהנשוא בו יוצא דופן מבחינת הסוג. _____
- (3) מהו סוגו של הנשוא היוצא דופן? _____

ב. לפניך שני משפטים ובהם חלקים כוללים.

- I. האקטיביסטים מבקשים רווחה לחברה ולא רווח לעצמם.
 - II. קהילות האקטיביסטים הן מקומיות או בין-לאומיות.
- (1) מתח קו מתחת לכל אחד מן החלקים הכוללים במשפטים I ו-II.

(2) ציין מהו התפקיד התחבירי של כל חלק כולל.

במשפט I _____

במשפט II _____

(3) ציין מהו הקשר הלוגי בכל חלק כולל.

במשפט I _____

במשפט II _____

ג. לפניך שני משפטים ובכל אחד מהם מילה מסומנת בקו.

- I. נראה שהיום, יותר מאי פעם, צעירים ברחבי העולם מעורבים בסביבתם.
 - II. היום, בנראה, צעירים ברחבי העולם מעורבים בסביבתם יותר משהיו אי פעם.
- (1) מבין שתי המילים המסומנות בקו הקף את המילה שהתפקיד התחבירי שלה הוא הסגר.
 - (2) הסבר את תפקידו של ההסגר במשפט זה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

10. א. לפניך שלושה משפטים ובכל אחד מהם יש תמורה.

- I. בעידן של פוליטיקה חדשה אנחנו האזרחים מציבים דרישות למדינה.
 - II. ספרו לילדיכם גם על אנשים, ובייחוד על ילדים אחרים, שפועלים למען מטרות שחשובות להם.
 - III. מורים ומחנכים מסיבים את תשומת ליבם של האקטיביסטים הצעירים לשני סוגי אוכלוסיות: האוכלוסייה שהם שייכים אליה ו"שאר העולם".
- (1) בכל אחד מן המשפטים I–III מתח קו מתחת לתמורה.
- (2) בכל אחד מן המשפטים I–III ציין מעל המילה/המילים שהתמורה ממירה את התפקיד התחבירי שלה/שלהן.

ב. לפניך שלושה משפטים ובהם מילים מסומנות בקו.

- I. בכל פעם שאני רואה את ה"מטרידים" הטובים האלה אני נפעמת.
 - II. כיום יותר ויותר משפחות מנהלות עם ילדיהן שיח מתמשך.
 - III. בדרך זו השומעים יקבלו רעיונות לפעולה.
- השלם את הטבלה שלפניך: ציין את חלק הדיבור ואת התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות במשפטים.

המילה	חלק הדיבור	התפקיד התחבירי
מטרידים		
מנהלות		
מתמשך		
שומעים		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

11. א. לפניך משפט במבנה "אין... אלא...".

האינטרנט אינו רק מקור מידע אלא גם כלי תקשורת המניע לפעולה.

(1) נסח מחדש את המשפט בלי להשתמש במבנה "אין... אלא...". שמור על משמעות המשפט.

(2) הסבר את היתרון של הניסוח של המשפט הנתון על פני הניסוח שכתבת.

ב. לפניך שלושה משפטים ובכל אחד מהם מילת שאלה מסומנת בקו.

ציין ליד כל משפט את התפקיד התחבירי של מילת השאלה המסומנת בו.

I. מי הם האקטיביסטים המגדירים מחדש את גבולות העשייה לשינוי חברתי? _____

II. מדוע הם בוחרים בפעילות זאת? כנראה בשל החינוך שהם קיבלו בבית. _____

III. כמה אקטיביסטים אתה מכיר? _____

ג. לפניך משפטים משלטים שנישאו בהפגנות שונות.

I. אנחנו כבר לא העם ששותק

II. העם דורש צדק חברתי

III. צאו לכיכרות – המדינה בצרות

IV. דברים רעים קורים כשאנשים טובים שותקים

(1) שניים מן השלטים מנוסחים במשפט מורכב.

בכל אחד מהם תחם את הפסוקית וכתוב מעליה את התפקיד התחבירי שלה.

(2) במשפט III יש קו מפריד במקום מילת קישור.

כתוב מילת קישור שיכולה להמיר את הקו המפריד במשפט. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

12. א. לפניך משפט.

המבוגרים משיבים על שאלות האקטיביסטים הצעירים בכנות, גם אם שאלות מסוימות מעוררות בהם

תחושת אי־נוחות.

- (1) ציין את הסוג התחבירי של המשפט. _____
- (2) אם המשפט מורכב, תחם את הפסוקית, וציין מעליה את התפקיד התחבירי שלה;
אם המשפט הוא משפט איחוי, תחם את איבריו.
- (3) המר את המשפט במשפט מסוג תחבירי אחר, ושמור על הקשר הלוגי שבמשפט הנתון.

ב. לפניך משפט על פי מאמר 1.

דפני ליף הקימה אוהל בשדרות רוטשילד בתל אביב מפני שלא הצליחה למצוא בעיר דירה להשכרה במחיר הוגן, ובתוך שבועות ספורים היא סחפה אחריה אלפי אנשים בישראל למחאה החברתית הגדולה שהתרחשה בשנת 2011.

כתוב על פי משפט זה שלושה משפטים פשוטים, שבכל אחד מהם הנושא התחבירי יהיה "דפני ליף". השמט מידע לפי הצורך, וכתוב את המשפטים בסדר כרונולוגי.

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 13-17 (לכל שאלה – 10 נקודות).
 שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

13. א. לפניך קטע, ובו צורות פועל מודגשות.

בני נוער ברחבי העולם **מְעַרְבִים** בסביבתם, **מוֹכְנִים** להקדיש את זמנם למען הזולת ו**מְעוֹרְרִים** השראה. כשבני נוער שומעים על פעילויות של בני נוער בני גילם, הדבר **עָשׂוּי לְהוֹעִיל** בחינוך לאקטיביזם. בני הנוער שהתנסו בכך **יַעֲיִדוּ** שאפשר לפעול למען הזולת גם כאשר עסוקים בחוגים ובבילויים. למרות זאת אם תקראו תגוביות שעוסקות באקטיביסטים צעירים, קרוב לוודאי ש**תִּתְקַלּוּ** בביקורת שלילית.
 בטבלה שלפניך נתח את צורות הפועל: ציין את ה**שורש** ואת ה**בניין** של כל אחת מהן.

הפועל	השורש	הבניין
מְעַרְבִים		
מוֹכְנִים		
מְעוֹרְרִים		
עָשׂוּי		
לְהוֹעִיל		
יַעֲיִדוּ		
תִּתְקַלּוּ		

ב. לפניך חמש מילים מודגשות. ציין מעל כל מילה מודגשת את ה**שורש** שלה.

האקטיביסטים הם נקודת אור ב**אִפְלָה**, **אִפְלִיָּה** מתקנת, אם ארוץ במדרון, **אִפְלֵ**,

הוטל **אִפּוּל** על החקירה, **פְּלֵאֵי** תבל

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

14. א. לפניך משפט, ובו שני פעלים מודגשים.

פעולות אלה **מְכַנְנֹת** אקטיביזם, והן פומביות ו**מְכַנְנֹת** אל הציבור.

באיזה מן הפרטים שלפניך שני הפעלים המודגשים שונים זה מזה? **הקף** את התשובה הנכונה.

בשורש, בבניין, בגוף, בזמן

ב. לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

I. בזכות הרשתות החברתיות אנו רואים את הדיכוי **שחווות** אוכלוסיות מסוימות.

II. אוכלוסיות רבות **חבות** לאקטיביסטים את ההכרה בזכויותיהן.

בטבלה שלפניך ציין את ה**שורש** של כל אחד מן הפעלים, וכתוב לכל פועל את צורתו בזמן עבר ובגוף נסתר.

המילה	השורש	צורת הפועל בעבר נסתר
חווות		
חבות		

ג. לפניך רשימת מילים.

נוֹאֶשֶׁת, תְּקוּמָה, מְלוּכָה, מְאַבֵּק, תְּחוּמָה,

נוֹדֶרֶת, מְבוּכָה, מְחַאָּה, אֶכֶל, אוֹכֵל

ברשימת המילים **הקף** רק את המילים שהאות הראשונה בהן היא אות שורש.

ד. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם שתי מילים מודגשות. בכל משפט **הקף** את המילה המתאימה לתוכן המשפט.

I. כאשר בני נוער מלמדים אחרים **נוצרות** / **נוצרות** אצלם תחושות של אחריות ומחויבות.

II. משקיעים רבים קונים דירות ובוחרים **להשכיר** / **לשכר** אותן במחיר הוגן לסטודנטים.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

15. א. לפניך שלושה משפטים ובכל אחד מהם יש שם פעולה.
- I. האקטיביזם הוא כמו ריצת מרתון, ולא כמו ספרינט.
- II. לא נוכל לחסל לחלוטין את הגזענות או להפסיק לגמרי את ההתחממות העולמית.
- III. לילדים יש זכות להסבר הוגן והגיוני מן המבוגרים.
- בכל משפט הקף את שם הפעולה, וכתוב מעליו את הבניין שלו.
- ב. לפניך שני משפטים ובכל אחד מהם המילה **אַרְגוֹן** מודגשת. רק באחד מן המשפטים המשמעות שלה היא שם פעולה. הקף את המשפט שלמילה **אַרְגוֹן** בו יש משמעות של שם פעולה.
- I. בני הנוער יכולים לסייע ל**אַרְגוֹן** חברתי כלשהו מבין הארגונים שהציגו לפניכם.
- II. **אַרְגוֹן** מבצע ההתרמה נמשך זמן רב.
- ג. לעיתים שם הפעולה אינו מתאים בבניין לפעלים שאת פעולתם הוא מצייין.
- לפניך ארבעה שמות פעולה במשקל שם הפעולה של בניין הפעיל. הקף את שם הפעולה שהפעלים שהוא מצייין אינם מבניין זה.
- הַשְׂרָאָה, הַשְׁעָרָה, הַמָּרָה, הַסָּעָה**
- ד. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם המילה **מְנִיעָה** מודגשת.
- I. התקשורת **מְנִיעָה** יחידים וקבוצות להצטרף לפעולה אקטיביסטית.
- II. הממשלה הוציאה צו **מְנִיעָה** נגד האקטיביסטים.
- מבין המילים המודגשות במשפטים I-II, הקף את המילה שהיא צורת בינוני, וכתוב מעליה את שם הפועל שלה.
- ה. לפניך טבלה ובה שמות עצם מודגשים. ציין בטבלה את השורש של כל שם והקף את המילה שאינה נוטה באותו המשקל של השם המודגש.

שם העצם	השורש	הקף את המילה שאינה נוטה באותו המשקל
פעילות האקטיביסטים חושפת את הַקָּף הבעיה.		הַסָּכֵם, הַשָּׂג, הַדָּף
הפגנה היא בְּטוּי של אקטיביזם.		קִשְׁקוּשׁ, הַדְּמוּת, עֲמוּת
אקטיביסטים מרגישים הַזְדָּהוּת עם אוכלוסיות מוחלשות.		הַרְתָּמוּת, הַתְרַצוּת, הַשְׁתְּכַלְלוּת

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

16. א. לפניך שלושה משפטים, ובהם שמות תואר מודגשים.

- I. הפעילות הגלויה של האקטיביסטים גורמת להצטרפותם של יחידים וקבוצות לעשייה החברתית.
 - II. הקהילות יכולות להיות מקומיות או קהילות ותיקות ומבססות.
 - III. האקטיביסטים הם המובילים הבולטים של הדרישות הללו.
- (1) בטבלה שלפניך מיינ את שמות התואר שבמשפטים לפי דרכי תצורתם.

שמות תואר שנוצרו בדרך של בסיס וצורן גזירה סופי	שמות תואר שנוצרו בדרך של שורש ומשקל	
	שמות תואר במשקלים אחרים	שמות תואר במשקלי הבינוני

(2) ציין בטבלה ליד כל שם תואר שנוטה במשקלי הבינוני את הבניין שלו.

ב. לפניך שני משפטים.

- I. האקטיביזם שאנו עדים לו כיום אינו פרי יצירתם של אבות רוחניים ושל הוגים אלא של יחידים, ארגונים ועמותות.
 - II. כדי לעודד אקטיביזם בקרב בני נוער יש לארגן פגישות ביניהם לבין קהילות מוחלשות שזכויותיהן נפגעות.
- מבין המילים במשפטים הקף ארבע מילים שהן צורות בינוני, וציין מעל כל צורת בינוני את חלק הדיבור שלה במשפט.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

17. א. לפניך משפט, ובו מילים מודגשות.

האקדמיה ללשון העברית קבעה שהמילים **פָּעִיל, פְּעִילָן** ישמשו חלופות עבריות למילה הלועזית "אקטיביסט".
ציין את דרך התצורה של כל מילה מודגשת.

אם קבעת שדרך התצורה של המילה היא שורש ומשקל, ציין את המשקל;

אם קבעת שדרך התצורה היא בסיס וצורן סופי, ציין את הצורן הסופי ואת משמעותו.

פָּעִיל

פְּעִילָן

ב. לפניך רשימת מילים שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי. הקף את שלוש המילים שהאות נו"ן בהן היא אות שורש.

פְּעִילָנוּת (אקטיביזם), **כְּנוּת**, **חֲמֻרְנוּת**, **שְׂכֵנוּת**, **אֲמָנוּת**,

זוֹלְתָנוּת (אלטרואיזם, נטייה או רצון לעזור לאחר).

ג. לפניך שני משפטים ובכל אחד מהם המילה **מִפְּלָגְתִּי** מודגשת.

I. לצערי, **מִפְּלָגְתִּי** לא עברה את אחוז החסימה.

II. הכינוס ה**מִפְּלָגְתִּי** הקרוב ייערך בחודש מרץ.

הקף את המילה שהצורן הסופי בה הוא צורן גזירה, וציין את משמעותו.

ד. לפניך משפט ובו המילה **כְּבֹאִית** מודגשת.

בזכות ה**כְּבֹאִית** החדשה כובתה השרפה במהירות.

למילה **כְּבֹאִית** במשפט זה יכולים להיות שני פירושים.

(1) ציין את שני הפירושים:

פירוש I: _____ פירוש II: _____

(2) ציין את סוג הצורן הסופי לפי כל פירוש.

סוג הצורן הסופי לפי פירוש I: _____

סוג הצורן הסופי לפי פירוש II: _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

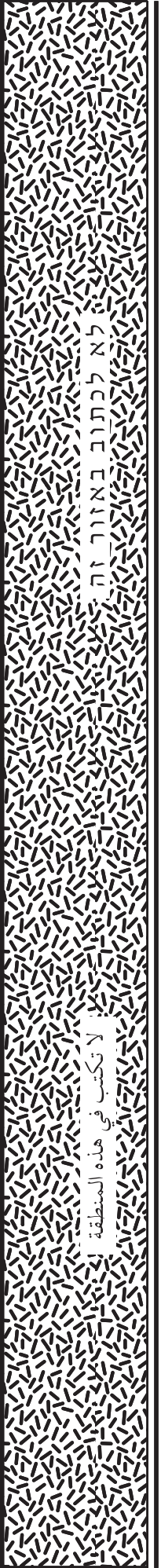
לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"ב, מס' 11281 + נספחים

טיוטה

Lined writing area for the draft response.

**נספחים: נספח 1 – מאמרים ונספח 2 – דף עזר לנבחן
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
11281, חורף תשפ"ב**

נספח 1 – מאמרים

לפניך שלושה מאמרים.

קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר 1

אקטיביזם ופוליטיקה חדשה – בין כיכר העיר לחיי היום-יום

מאת בטי בנבנישתי

פסקה א בשנת 1955 סירבה רוזה פארקס, אישה אפרו-אמריקנית, לִפְנוֹת את הכיסא באוטובוס בשביל אדם לבן, כפי שהיה נהוג אז, ובזכות סירובה היא נהפכה לסמל במאבק לשוויון בין שחורים ללבנים בארצות הברית; ג'וליה לוריין היל התגוררה על עץ סקויה בקליפורנייה במשך 738 ימים עד שהבעלים של חברה לכריתת עצים התחייבו שהם לא יכרתו את עצי הסקויה בני מאות השנים; דפני ליף הקימה אוהל בשדרות רוטשילד בתל אביב כדי למחות על שלא הצליחה למצוא בעיר דירה להשכרה במחיר הוגן. בתוך שבועות ספורים היא סחפה אחריה אלפי אנשים בישראל ומעשיה הובילו למחאה החברתית הגדולה, שהתרחשה בשנת 2011.

פסקה ב כל אלה הן דוגמאות לפעולות של יחידים שביקשו לשנות את החברה – את סדרי העדיפויות שלה, את האופן שבו ארגונים כלכליים וחברתיים פועלים או את הערכים של הקהילה שבה אנו חיים. הרצון לקדם שינוי כזה הוא פעולה פוליטית.

פסקה ג פעולות כאלה מכונות "אקטיביזם"⁽¹⁾, והן תמיד פומביות ומכוונות בד בבד אל הציבור ואל מקבלי ההחלטות. המבצעים של הפעולות האלה, האקטיביסטים, נעזרים באמצעי התקשורת כדי לקדם את המסרים שלהם. לעיתים קרובות האקטיביסטים הם קומץ אנשים שרואים את עצמם כמי שפועלים למען הכלל, ויש להם אומץ, גבורה ונכונות להקרבה אישית. האקטיביסטים אינם מבקשים רווח אישי, אלא רווחה לחברה. הם מאמינים ביכולתם להציל את החברה מעוולות באמצעות נקיטת מגוון פעולות כמו כתיבת טקסטים, יצירת אומנות, שביטות, הפגנות ועוד פעולות ראוותניות.

פסקה ד אפשר לומר שאקטיביזם קיים משחר ההיסטוריה. בעבר היו אלה מייסדי הדתות המונותאיסטיות, פילוסופים ומדענים בימי הביניים שחוללו שינויים חברתיים מהותיים וחובקי עולם. אולם האקטיביזם שאנו עדים לו כיום אינו פרי יצירתם של אבות רוחניים ושל הוגים אלא של יחידים, ארגונים ועמותות המבקשים לשנות את האופן שבו החברה פועלת ולהשפיע על מקבלי ההחלטות.

פסקה ה אחד המאפיינים הבולטים של האקטיביזם המודרני הוא כאמור פעילות גלויה וחשופה לעיני הציבור. חשיפת הפעילות ופרסומה גורמים לפרטים ולקבוצות להצטרף לעשייה החברתית.

* מעובד על פי בנבנישתי, ב' (מאי, 2019). אקטיביזם ופוליטיקה חדשה – בין כיכר העיר לחיי היום-יום. פסיק – מגזין המכון הדמוקרטי, גיליון 8. אוחרז מ־ democratic.co.il.

(1) אקטיביזם – בעברית: פעילות; אקטיביסט הוא פעילן או פעיל.

פסקה ו
מאפיין נוסף של אקטיביזם הוא גלובליות. פעילות האקטיביסטים חוצת גבולות ומשפיעה על העולם כולו. נקודת המבט הגלובלית מאפשרת לבני האדם להרגיש שייכות גם לעולם הגדול וגם למדינתם. השילוב של פעולות לאומיות עם פעולות כלל-עולמיות יכול ליצור שיתוף פעולה בין מדינות ולפתור בו בזמן בעיות מקומיות ובעיות גלובליות. מאבק חברתי יכול להיות של קהילה ובה כמה עשרות משתתפים או של קהילות רבות ובהן מיליוני משתתפות. הקהילות יכולות להיות מקומיות-שכונתיות או גלובליות, חובקות עולם, ותיקות ומבוססות או כאלה שמתגבשות רק כדי לקדם מטרה משותפת.

פסקה ז
יש לזכור כי אקטיביזם הוא פעולה פוליטית, שאינה נובעת מן המוסדות הפוליטיים, אלא מן החברה עצמה, והיא מעבירה לציבור את האחריות לגורלה של החברה. בעידן של פוליטיקה חדשה אנחנו האזרחים מציבים דרישות למדינה בנוגע לאופן שבו החברה צריכה להתארגן. האקטיביסטים הם המובילים הבולטים של הדרישות הללו, אבל כולנו שותפים למשא ומתן על ערכי החברה שאנחנו חיים בה. הפוליטיקה כבר איננה רק נחלתם של נבחרים הציבור, אלא תוצאה של פעולות החיים שלנו.

מאמר 2

איך לדבר עם ילדים על אקטיביזם

מאת רייצ'ל פינק

פסקה א בזכות הרשתות החברתיות נפקחו עינינו ואנו רואים את חוסר השוויון, את הדיכוי שחווות אוכלוסיות מסוימות ברחבי העולם ואת כדור הארץ שלנו עולה בלהבות, פשוטו כמשמעו. אבל אם יש נקודת אור אחת בכל האפלה הזאת, הרי היא האקטיביסטים הצעירים שמתקוממים ומשמיעים את קולם נגד עוולות ונגד אדישות – הגרטה־תונברגים⁽¹⁾ והמלאה־יוספזאים⁽²⁾ של העולם.

פסקה ב היום, יותר מאי פעם, צעירים ברחבי העולם מעורבים בסביבתם. בכל פעם שאני רואה את ה"מטרידים" הטובים האלה, אני נפעמת מהבגרות, מקור הרוח, מהמרץ ומההתלהבות שלהם. מה מעורר בהם השראה לנקוט צעדים אמיצים ונועזים כאלה? מי הם המבוגרים בחייהם שעזרו להם לבטא את קולם הפנימי ולפעול למען שינוי?

פסקה ג בעלי ואני השקענו מאמצים רבים כדי לפתח בילדינו רגשות אמפתיה וחמלה, ולא היינו היחידים שעשו זאת. כיום, בתקופה שבה מחאות על עוולות נשמעות ממש מתחת לחלון ביתן של משפחות רבות, יש יותר ויותר משפחות כמונו שמנהלות עם ילדיהן שיח מתמשך על גזענות, על שוויון ועוד.

פסקה ד אבל אם תקראו תגוביות על כתבות שעוסקות באקטיביסטים צעירים, קרוב לוודאי שתיתקלו באותה ביקורת שלילית: לא משנה למען איזו מטרה הילדים הללו נאבקים, מאשימים אותם שהם "בובות על חוטים" המופעלות בידי אחרים, ומניחים שלא ייתכן שאכפת להם מ"בעיות של מבוגרים". לכן הורים ומחנכים צריכים להבין שכאשר מחנכים ילדים להיות אקטיביסטים, צריך ללמד אותם לפתח חשיבה עצמית כדי שהם יפעלו למען פתרון בעיות בתחומים שמעוררים בהם עניין. אסור לנו לקחת אותם להפגנה שאין להם מושג במה היא עוסקת או לתת בידיהם שלט מחאה שהם אינם מסוגלים לקרוא או להבין את הכתוב בו.

פסקה ה עלינו ללמד את הילדים על המתרחש בעולם, וכשהם שואלים שאלות עלינו לעשות כמיטב יכולתנו לענות להם בכנות, גם אם התשובה מעוררת בנו תחושת אי־נוחות. לילדים יש זכות להסברים הוגנים והגיוניים. כשילד שואל "למה" לעולם אל תשיבו לו "כי אמרנו כך". כשאנו מעודדים את הילדים לערער על המצב הקיים, מתפתח בהם אמון, ובזכות זה הם מסוגלים לפתח חשיבה ביקורתית גם בעניינים שאינם משפיעים עליהם ישירות.

פסקה ו דרך נוספת לטפח את מודל האקטיביזם ואת הערכים הנלווים לו היא דוגמה אישית, למשל להשתמש בתיקים מבד לנשיאת הקניות או לארגן נסיעות משותפות ברכב כדי להקטין את הזיהום הסביבתי. כדי לתת לילדיכם השראה ספרו להם גם על אנשים, ובייחוד על ילדים אחרים, הפועלים למען מטרות שחשובות להם.

* מעובד על פי פינק, ר' (נובמבר, 2020). איך לדבר עם ילדים על אקטיביזם. **הארץ**. אוחזר מ־ haaretz.co.il.

(1) גרטה תונברג היא אקטיביסטית צעירה ממוצא שוודי שפועלת כדי לעצור את ההתחממות העולמית ואת שינוי האקלים. היא התפרסמה באוגוסט 2018 לאחר שהפגינה סמוך לבניין הפרלמנט השוודי ודרשה שינקטו צעדים של ממש למניעת משבר האקלים.

(2) מלאה יוספזאי היא צעירה ממוצא פקיסטני הידועה בזכות פעילותה למען זכויות נשים. בשנת 2014 קיבלה מלאה יוספזאי פרס נובל לשלום.

פסקה ז אחת המיומנויות החשובות שאנחנו יכולים להקנות לילדינו בהקשר של אקטיביזם היא יצירת קשרים. הרי בסופו של דבר אקטיביזם מבוסס על בני אדם שמתלכדים כדי לפתור בעיה. עודדו אותם לפנות לאנשים אחרים שמגלים עניין במאבק שלהם או להצטרף לקבוצה של אקטיביסטים שהשקפת עולמם דומה לשלהם. פעילות משותפת תאפשר להם לחלוק רעיונות וליהנות מעצות של אחרים ומעידודם.

פסקה ח אפשר לעודד את הילדים להשתתף בהפגנות ובמצעדים כדי להעלות את המודעות של מקבלי ההחלטות לבעיות ואפשר גם לעודד את הילדים לנקוט פעילויות שקטות יותר ויעילות לא פחות, כמו כתיבת מכתבים ויצירת קשר עם גורמים בעלי השפעה.

פסקה ט עלינו להסביר לאקטיביסטים הצעירים שאקטיביזם הוא כמו ריצת מרתון ולא כמו ספרינט⁽³⁾. ילדים צריכים להבין שלא נוכל לחסל לחלוטין את הגזענות או להפסיק לגמרי את ההתחממות העולמית באמצעות הפגנה או כתיבת מכתב, ובסדר גמור לחוש תסכול לנוכח הקצב האיטי שבו מתחולל השינוי. הדבר החשוב הוא לא לאבד תקווה, להביט לאחור ולראות איזו דרך עשינו ולהסתכל קדימה על עולם שיהיה טוב יותר מזה שאנחנו חיים בו היום.

(3) ספרינט – בעברית: מאוץ. ריצה קצרה במהירות מרבית.

מאמר 3

אקטיביזם של נוער לקידום זכויות האדם

מאת נעמי יוספסברג

- פסקה א לימוד של סוגיה חברתית שאינו מוביל לפעולה הוא לימוד חסר טעם, לכן עלינו לשאוף להניע את הנוער לאקטיביזם חברתי. אין לנו מתכון להצלחה בחינוך לאקטיביזם חברתי, אולם אפשר להציע שתי דרכים, שנמצאו יעילות כדי לעורר בני נוער לפעול למען החברה.
- פסקה ב שמיעת סיפורי פעולה של בני נוער בני אותו הגיל יכולה להועיל בחינוך בני נוער לאקטיביזם. מורים לא יצליחו לשכנע בני נוער לפעול כמו שיעשו זאת נער או נערה שפעלו, הצליחו וסיפרו על כך לבני גילם. בדרך זו בני הנוער פוגשים דוגמאות לחיקוי ומקבלים רעיונות לפעולה. בני הנוער שהתנסו בפעילות חברתית יעידו שאפשר לפעול למען הזולת ולמען החברה, גם אם עסוקים בחוגים, במשחקי מחשב, ובבילויים עם חברים.
- פסקה ג למידה על הפרות של זכויות האדם – בסביבה הקרובה והרחוקה – היא דרך נוספת להניע לפעולה חברתית. בסוף הלימוד חייב להיות גם תכנון לפעולה: "למדתי ש... ואני יכול לעשות...".
- פסקה ד אחד הכלים שאפשר להיעזר בו בחינוך בני נוער לאקטיביזם הוא האינטרנט. האינטרנט אינו רק מקור מידע על מצב זכויות האדם בישראל ובעולם, אלא גם כלי תקשורת המניע לפעולה. מומלץ להיעזר באינטרנט כדי לעודד בני נוער לאקטיביזם גם מפני שבדרך כלל הם אוהבים להשתמש בו, ומפני שהוא מאפשר להם לגבש ידע עולם ולקשר אותם עם העולם הרחב.
- פסקה ה כשמחנכים בני נוער לאקטיביזם חשוב להביא לפניהם את אפשרויות הפעולה השונות. ראשית, צריך להסב את תשומת ליבם לשני סוגי אוכלוסיות שיכולות לשמש יעד לפעולה: האוכלוסייה שהם שייכים אליה ו"שאר העולם". ייתכן שהנער או הנערה באים מסביבה הסובלת מפגיעה בזכות כלשהי מזכויות האדם, והם ירצו לפעול כדי לקדם את מימוש הזכות בעבור האוכלוסייה שהם שייכים אליה. אך ייתכן גם שהנער או הנערה ירגישו שהם רוצים לפעול למען מה שמכונה "תיקון עולם", בעבור רוחת ציבור מוחלש שהם לא חלק ממנו.
- פסקה ו שנית, חשוב שבני הנוער ידעו שיש שני סוגי פעילויות למען קידום זכויות אדם: פעילות שמטרתה להניע את שלטונות המדינה לקיים את חובתם לקידום זכויות של אוכלוסיות מסוימות ופעילות שמטרתה למלא את החלל שנוצר במקרים שרשויות המדינה אינן מקיימות את מלוא הזכויות של אוכלוסיות מסוימות. אפשר להדגים זאת באמצעות זכות האדם למזון. בני הנוער יכולים לבחור להצטרף לאחד מארגוני הצדקה המספקים מזון למי שאין ידו משגת, או לפעול כדי שהמדינה תמלא את חובתה שאיש לא יהיה רעב ללחם במדינה.
- פסקה ז שלישית, יש להציג לבני הנוער ארבעה מעגלים של פעולה – מן הקרוב אל הרחוק – הכיתה, בית הספר או המשפחה; הקהילה או השכונה של בני הנוער; המדינה שבני הנוער חיים בה והמעגל הבין-לאומי, כלומר, פעולה למען זכויות האדם בארצות אחרות.

* מעובד על פי יוספסברג, נ' (דצמבר, 2003). אקטיביזם של נוער לקידום זכויות האדם. הסדנא – מרחב חינוכי לדמוקרטיה וזכויות אדם. אוחר מ' education.acri.org.il

פסקה ח במעגל הראשון אפשר למשל להתחיל את תכנון הפעולה בעריכת סקר של מצב זכויות האדם בבית הספר. במעגל השני אפשר להפגיש בין בני הנוער לבין קהילות מוחלשות שזכויותיהן נפגעות ולבחון איתן במשותף דרכים לשיפור מצבן. במעגל השלישי אפשר לעיין בדוח האגודה לזכויות האזרח בישראל, המתפרסם בכל שנה, לחקור סוגיה כלשהי בו, ולהציע פעולה לקידום זכות מסוימת שנפגעת. הפעולה יכולה להיות החתמה על עצומה, כתיבת מכתבים למוסדות המדינה וכדומה. במעגל הרביעי אפשר להיכנס לאתרי האינטרנט של ארגוני נוער ולהתרשם מפעולות של בני נוער המקדמים זכויות אדם בעולם. הפעילויות של ארגוני הנוער הללו רבות ומגוונות, למשל סיוע לילדים ולנוער שנמנעו מהם כינון, טיפול רפואי או מזון; מחאה נגד עבדות ילדים במדינות שונות; עזרה לילדים שחיים באזורי מלחמה ועוד. ארגונים אלה יכולים להיות השראה לפעולה, אך הם יכולים להיות גם כתובת להצטרפות. מומלץ לאפשר לבני הנוער להקדיש זמן לבחירת צירוף אפשרויות הפעולה שמדבר אל ליבם – פסקה ט בקרב איזו אוכלוסייה לפעול; איזה סוג של פעולה; והיכן לפעול. מתן אפשרות הבחירה לבני הנוער עשוי להגביר את המוטיבציה שלהם לפעולה.

נספח 2 – דף עזר לנבחן

טבלת התנועות

התנועות הקטנות	התנועות הגדולות	התנועות החטופות
a פתח	קמץ	פתח חטף
e סגול	צירי חסר י צירי מלא	סגול חטף
i חיריק חסר	חיריק מלא	
o קמץ קטן	חולם חסר ו חולם מלא	חטף קמץ
u קובוץ	שורוק	

טבלת הגופים

גוף ראשון	גוף שני	גוף שלישי	
מדבר	נוכח	נסתר	יחיד
מדברת	נוכחת	נסתרת	יחידה
מדברים	נוכחים	נסתרים	רבים
מדברות	נוכחות	נסתרות	רבות

חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (שם פועל), תואר הפועל, מילת יחס, מילת קישור

תחביר

דרכי ההבעה במשפט: משפט חיווי, משפט ציווי, משפט שאלה

סוגי המשפטים: משפט פשוט, משפט מורכב, משפט איחוי (מאוחה/מחובר)

סוגי הנשואים: נשוא פועלי (לרבות נשוא מורכב), נשוא שמני, נשוא קיומי (דמוי פועל: יש, אין)

התפקידים התחביריים במשפט: נושא, נשוא, אוגד, מושא, תיאור, לוואי, תמורה

סוגי התיאורים ופסוקיות התיאור: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי, ויתור

החלקים הבלתי תלויים במשפט: הסגר, פנייה, קריאה

משפטים בעלי מבנה מיוחד: נושא סתמי, חלק ייחוד, חלק כולל

קשרים לוגיים: ריבוי והוספה, צמצום, השוואה, ברירה, הדגמה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ניגוד, ויתור, תנאי

תורת הצורות

בנייני הפועל: קל-פעל (פעל), נפעל (נפעל), הפעיל (הפעיל), הפעל (הופעל), פעל (פיעל), פעל (פועל), התפעל (התפעל)

גזרות הפועל והשם:

גזרת השלמים, גזרת המרובעים

גזרות החסרים (העלולים): חסרי פ"נ (חפ"ן), חסרי פ"צ (חפי"ץ), חסרי פ"י (חפ"י)

גזרות הנחים: נחי פ"א (נפ"א), נחי פ"ו (נפ"ו), נחי ל"י/ה (נל"י/ה), נחי ל"א (נל"א), נחי ע"ו/י (נע"ו/י)

גזרת הכפולים (ע"ע)

דרכי תצורת המילים:

גזירה מסורגת: שורש ומשקל

גזירה קווית: בסיס וצורן, הלחם בסיסים, ראשי תיבות (נוטריקון)

סוגי צורנים: צורן גזירה, צורן נטייה